

Misdaad en overlast Een Amerikaanse aanpak voor Nederland?

RALPH PANS

Burgemeester van Almere

Bij de bestrijding van de misdaad wordt al vele jaren geprobeerd een veelal centralistische aanpak om te buigen naar een meer decentrale benadering. De praktijk blijkt echter weerbarstig. Zodra in de politieorganisatie meer prioriteit wordt gegeven aan misdaad en overlast in buurten en wijken veroorzaken landelijke aandachtspunten een nieuwe centralisatiegolf. Zo beleefden wij in de zeventiger jaren in minder dan tien jaar tijd de opkomst en ondergang van de wijkagent. En nog geen vier jaar nadat in 1993 de gemeentepolitie vervangen werd door regionale politie kondigen de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie in de 'Evaluatie Politiewet 1993' een vergroting van hun centrale grip op het politiewerk in de regio's aan. Dit om landelijke prioriteiten en accenten te kunnen effectueren¹. Een dergelijke pendelbeweging is ook in andere landen waarneembaar. In Amerika lijkt deze nu tot stilstand te zijn gebracht. In een aantal steden in de Verenigde Staten is definitief gekozen voor een sterk decentrale aanpak van misdaad en overlast. Hiermee zijn opvallend goede resultaten bereikt. In dit artikel beschrijf ik deze Amerikaanse ervaringen tegen de achtergrond van de Nederlandse situatie.

War on crime

Door de IRT-enquête en het spektakel rond het Octopus-proces is de landelijke politiek zich weer sterk op de zware georganiseerde criminaliteit gaan richten. Dit is de belangrijkste achtergrond van de tendens tot recentralisatie en de roep om een provinciale of zelfs nationale politie als voorwaarde voor een effectieve misdaadbesteding. Het lijkt allemaal een beetje op de *war on crime* zoals die enige jaren geleden in de Verenigde Staten werd afgekondigd en in ons land in oud-minister Hirsch Ballin

een hartstochtelijk aanhanger vond. Dit model van ordehandhaving en misdaadbesteding dat in de vs ook wel het 'warrior'-model wordt genoemd, richt zich primair op vormen van gewelddadige criminaliteit, de zogenaamde 'index crime' (deze wordt bij de politie gemeld én geregistreerd). Kenmerkend voor het warrior-model zijn ver-

der de prioriteit die gelegd wordt bij het opsporen en vervolgen van wetsovertreders, de rol van de professionals waaraan burgers hooguit assistentie kunnen verlenen, de centralistische aanpak van de misdaadbesteding, de geringe beleidsvrijheid van de individuele politieman en de beperkte invulling van het begrip publiek-private samenwerking. In deze benadering is er veel aandacht voor technologie die de politie kan ondersteunen. In het bijzonder komt dit tot uitdrukking in de organisatie van de 24 uren-noodhulp. In de vs is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in de '911-centrales' zodat de uitruktijden van de politie sterk konden worden verbeterd.

Broken windows

In de vs is in een aantal steden inmiddels de conclusie getrokken dat het warrior-model zijn beste tijd heeft gehad en zijn belangrijke stappen gezet op weg naar wat men daar *community policing*² noemt en dat in Nederland ook wel 'gebiedsgerichte politiezorg'³ heet. *Community policing* gaat in wezen terug tot het jaar 1829 waarin Sir Robert Peel de taakopvatting voor de London Metropolitan Police Force formuleerde. Daarin staan begrippen als preventie en samenwerking met de burger centraal. Preventie omdat men in zijn opvatting de effectiviteit van de politie eerder moet beoordelen op grond van de afwezigheid van misdaad en ordeverstoring dan aan de hand van zichtbare politieac-

tie tegen gepleegde criminaliteit. Samenwerking met de burger omdat in zijn visie 'the police are the public and the public are the police'. Het op Peel's inzichten gebaseerde *community policing* moet niet verward worden met het aanstellen van een paar wijkagenten in een korps van enige honderden personen. *Community policing* heeft, als het goed is, gevolgen voor het gehele functioneren en optreden van de politie.

De achtergrond van dit model wordt gevormd door onderzoek in een aantal Amerikaanse steden waaruit blijkt dat onveiligheidsgevoelens in sterke mate worden veroorzaakt door overlast in buurten en wijken zoals drugsproblematiek, burengerucht, straatprostitutie, openbare dronkenschap en rondhangende jongeren. Bovendien blijkt overlast in de buurt al snel over te gaan in criminaliteit waarna de buurt in verval raakt. Het zijn inzichten die in de 80er jaren in ons land ook al de basis vormden voor de aanbevelingen van de 'Commissie Roethof' en die in veel gemeenten hebben geleid tot de invoering van integraal veiligheidsbeleid waarbij politie, justitie, gemeente, bedrijfsleven en burgers samenwerken. In de vs gebruikt men ter verduidelijking wel de metafoer van 'broken windows': als één ruit in een gebouw gebroken is en niet gerepareerd wordt zullen spoedig ook de andere ruiten sneuvelen. Eén niet vervangen ruit is het signaal dat het niemand iets kan schelen en dat het vernielen van ruiten kennelijk niets kost. Met andere woorden: overlast waartegen niet wordt opgetreden vormt het signaal dat een buurt niet veilig is en zet een spiraal naar beneden in gang waardoor een buurt een probleemgeval wordt. De integrale veiligheidsrapportage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken laat zien dat ook in Nederland 'buurtdreiging' de belangrijkste oorzaak is van onveiligheidsgevoelens met name in de grote steden met hun achterstandswijken. Sommige vormen van ordeverstoring lijken op het eerste gezicht geen onderwerp voor politiezorg. Op zichzelf beschouwd leveren zij immers niet echt een probleem op. Dit wordt anders wanneer bijvoorbeeld de kritische massa van deze verstoring een bepaalde grens overschrijdt of door de tijd en plaats waarin zij geschiedt, door eerder

gedrag van de actor, door de kenmerken van het slachtoffer en door het aantal actoren. Zo kan bijvoorbeeld het op zichzelf niet-criminele samenscholen van jongeren wel degelijk een veiligheidsprobleem worden wanneer dit steeds luidruchtig in een grote groep 's avonds laat plaatsvindt bij een complex seniorenwoningen. Eenzelfde verhaal is te vertellen over drugs en prostitutie in wijken, waar voor bewoners de kritische grenzen reeds lang zijn gepasseerd.

De veronachtzaming van fenomenen als overlast en ordeverstoring heeft een kloof veroorzaakt tussen de wereld van de professionals die politiewerk vooral opvatten in termen van effectiviteit in het bestrijden van index crime, zoals politici, politie en justitie, en die van de burgers die criminaliteit vooral beoordelen op grond van de ontwikkelingen in hun buurt of wijk. Inmiddels hebben, in navolging van bewonersgroepen in Spangen (Rotterdam), Spijkerkwartier (Arnhem) en Terneuzen, zestig plaatselijke bewonersgroepen zich nationaal verenigd in het Nationaal Actiecomité Drugs-overlast dat begin 1997 een landelijke protestactie organiseerde. Sommigen noemen dit al 'de volksoptand tegen een overheid die het nalaat op te treden tegen overlast.'⁴

Crime capital of the world

In de vs vormt nota bene een stad als New York een inspirerend voorbeeld van overlast- en misdaadbestrijding. Die stad is erin geslaagd een zodanige omslag in het functioneren van de politie tot stand te brengen dat niet alleen de geregistreerde misdaad, maar ook de angst voor criminaliteit aantoonbaar is gedaald. De aanzet hiertoe werd gegeven door de benoeming van William Bratton tot 'police commissioner' door de republiekin Rudolph W. Giuliani die in 1993 tot burgemeester van New York werd gekozen op grond van een stevig antimisdaad programma. Bratton had in de jaren daarvoor naam gemaakt met zijn succesvolle strijd tegen de ordeverstoring in de metro van New York waarbij de overlast door zwervers en de verloedering door graffiti effectief werden beëindigd. In hun boek *Fixing broken windows* beschrijven Kelling en

1. Evaluatie Politiewet 1993, Tweede Kamer 1996-1997, 25195.

2. George L. Kelling en Catharine M. Coles, *Fixing broken windows*, New York, 1996.

3. Peter van Os en Frans Langhout, *Searching downstream; via gebiedsgerichte politiezorg op zoek naar leefbaarheidskunst*, Politie Gelderland-Midden in samenwerking met het Landelijk Selectie- en

Opleidingsinstituut Politie (LSOP), 1996.

4. Elsevier, 21 december 1996.

Coles deze succesvolle manier van 'taking back the subway'. De aanpak van de overlast in de metro leerde de politie, dat er een sterke relatie bestaat tussen overlast en misdaad. Veel bedelaars en zwerwers in de metro bleken zich schuldig te maken aan 'gewone' criminaliteit zoals diefstal en geweld. Iets soortgelijks trof men later aan toen in New York het verschijnsel *squeegeeing* (opdringerige autoruitwassers op straat) aangepakt werd. De cijfers lieten zien, dat het bestrijden van die overlast ook een daling van de criminaliteit tot gevolg had. De nieuwe aanpak in New York heeft alle kenmerken van *community policing*. De nadruk ligt op overlast en angst die vooral door de context worden bepaald en niet door misdaadstatistiek, op preventie en op beheersing en herstel van de orde. De burgers spelen een sleutelrol: zij bepalen in belangrijke mate de prioriteiten in de buurt en zij werken op voet van gelijkwaardigheid samen met de politie. De politie werkt decentraal waarbij de politieman de nodige beleidsvrijheid heeft, gericht op probleemoplossing. Publiek-private samenwerking wordt toegejuicht want in dit model werkt de politie immers voor en met de gemeenschap. De verschillen met het *warrior-model* zijn fundamenteel. De burger is hier geen consument van veiligheid die door politie en justitie wordt geproduceerd, maar partner.

Kelling c.s. noemen een aantal basiselementen voor *community policing*. Allereerst het besef dat de politie een brede taak heeft lopend van conflictoplossing, hulpverlening en noodhulp tot ordehandhaving en boeven vangen. Verder de afhankelijkheid van de politie van de burgers voor gezag, informatie en medewerking. Essentieel is ook een zekere discretionaire bevoegdheid van de politieman om problemen op te kunnen lossen. Politiewerk in een buurt is immers geen routinewerk, maar complexe arbeid die vraagt om improvisatie. Dit verdraagt zich niet met formalistische administratieve regels, maar vereist richtlijnen hoe te handelen in bepaalde omstandigheden. In dat verband is ook van groot belang dat bevoegdheden zo laag mogelijk in de politieorganisatie worden gebracht, dat politieteams zoveel mogelijk met wijken samenvallen en dat de personele samenstelling van de eenheden enige stabiliteit heeft zodat de wijk de

politieman ook daadwerkelijk kent. Daarnaast is er sprake van een aanpak die voor algemene en specifieke gevallen wordt ontwikkeld in samenwerking met burgers, de gemeente en de private sector. Hoewel *community policing* in vergelijking met het *warrior-model* 'soft' lijkt is het tegendeel waar. Hier is geen sprake van min of meer doelloos in auto's rondrijdende en ten opzichte van de burger afstandelijke politie die vooral reageert op meldingen, maar van een proactieve politie die integreert in de wijk met wijkposten en die bewust kiest voor voet- en fietspatrouilles waardoor meer contact met de burger mogelijk is. In die aanpak is een éénmanssurveillance heel gewoon.

Na aanvankelijke aarzelingen zijn in de vs steeds meer steden overgestapt op *community policing*. Naast New York vormen Chicago, Boston en St. Paul (Minnesota) goede voorbeelden. In vrijwel alle gevallen hebben de gemeenten tegelijkertijd fors geïnvesteerd in uitbreiding van de politiesterkte. Zo had de voorganger van Giuliani in New York, de democratische burgemeester Dinkins, de politie uitgebreid met 5000 man. Giuliani deed daar nog een schepje bovenop. De New York City Police Department beschikt nu over 38.000 geüniformeerde politiemensen. In New York heeft Bratton na zijn benoeming tot *police commissioner* het nieuwe fenomeen van de 'Crime control strategy meetings' geïntroduceerd. Iedere woensdag en vrijdagochtend van 7.00 uur tot 10.00 uur komen de *precinct commanders* van de 5 *boroughs* bijeen om de ontwikkeling van de criminaliteit tot op het niveau van de straat te bespreken. Op een levensgroot computerscherm zijn de jongste resultaten te zien en worden deze vergeleken met eerdere overzichten. Gezamenlijk worden suggesties voor oplossingen besproken. Weten en meten vormen hiermee de basis voor een succesvolle aanpak. De resultaten van de veranderingen die in New York zijn doorgevoerd kunnen na drie jaar al opmerkelijk worden genoemd. Sinds 1993 is de criminaliteit over de hele linie met 38 procent gedaald.⁵ De daling in 1996 ten opzichte van 1995 was 16 procent, dat is de grootste daling sinds het einde van de drooglegging. Was de *crime capital of the world* in 1991 nog goed voor 2200 moorden, 1996 eindigde

5. Verontrustend is wel dat in New York net als in de hele vs in afwijking van deze algehele daling van de criminaliteit de jeugdcriminaliteit spectaculair stijgt. In Los Angeles zijn al bijna

150.000 jeugdigen lid van een jeugdbende. Van de 1785 moordzaken die in 1995 in Los Angeles plaatsvonden hadden 807 te maken met gangs. Ook in Nederland neemt de criminaliteit onder

jongeren sterk toe. Het aantal jongeren dat van geweldsdelicten wordt verdacht steeg in de jaren 1990-1995 van 3500 tot 6500. (De Volkskrant, 29 januari 1997).

met minder dan 1000 moorden. Dat is het laagste aantal sinds 1968 toen de stad nog 937 moorden registreerde.⁶

Nederland halverwege

In Nederland hebben wij de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet op de weg naar een integraal veiligheidsbeleid. Daarbij heeft tot nu toe vooral de samenwerking tussen de betrokken partijen in het veiligheidsbeleid centraal gestaan. Sinds de reorganisatie van de politie in de eerste helft van de jaren '90 is de politie in ons land op een punt halverwege het *warrior-model* en het *community policing-model* blijven steken. In een aantal regio's is een begin gemaakt met gebiedsgerichte politiezorg en soms ook met lokaal gebonden politiezorg.⁷ Het zijn allemaal stappen in de goede richting. Toch zou ook in Nederland overwogen kunnen worden om in navolging van de vs verder te kiezen voor een politiemodel dat veel nadrukkelijker aansluit bij de perceptie en wensen van de burgers.

Immers ook in ons land is zichtbaar dat het vertrouwen van de burger in de effectiviteit van politie en justitie eerder is af- dan toegenomen. Krachtadige retoriek van het type *war on crime* en *three strikes and you're out* (automatisch gevangenisstraf na drie misdrijven) zoals in de vs zal ook hier hooguit leiden tot meer en vollere gevangenschappen, maar niet tot een herstel van vertrouwen. Beheersing en preventie van criminaliteit is nog steeds een zichtbaarder en geloofwaardiger resultaat dan veel repressieve activiteiten.

Het terugdringen van onveiligheidsgevoelens blijft derhalve maatschappelijk de belangrijkste opgave voor politie, justitie en politiek. Zo bleek onlangs uit onderzoek uitgevoerd in de gemeente Almere dat ondanks het feit dat de objectieve en subjectieve veiligheid in deze stad in gunstige zin afsteekt tegen die in andere grote en middelgrote steden burgers ontevreden waren over het functioneren van de politie in de wijken en over overlast in de wijk.⁸ Daarom werd besloten om het wijkgerichte werken van de politie verder te versterken door het aantal wijkagenten uit te breiden, preventieprojecten meer wijkgericht uit te voeren en de

wijkagenten fysiek onder te brengen bij de wijkteams die verantwoordelijk zijn voor het wijkbeheer.

De gekozen burgemeester als crime-fighter

Wanneer men de voorbeelden van een geslaagde aanpak in de vs nog eens bekijkt, dan vallen vier elementen op: verantwoordelijkheid, regels en richtlijnen, burgerparticipatie en samenwerking. Allereerst het thema verantwoordelijkheid. In de vs is de omwenteling bij de politie begonnen met de politisering van het veiligheidsvraagstuk. De politiek had in de loop van de tijd haar greep op de politie verloren als gevolg van politieke corruptie. Daardoor was de politie steeds meer zelfstandig gaan opereren. Burgemeester Giuliani in New York en zijn collega's Kurt L. Schmoke van Baltimore en Frank Jordan in San Francisco zijn sprekende voorbeelden van burgemeesters die de aanpak van de criminaliteit op de politieke agenda plaatsten en daarvoor persoonlijk verantwoordelijkheid namen. Zij benoemden spraakmakende politiechefs die op hun beurt een omwenteling binnen de politieorganisatie tot stand brachten. Van hoog tot laag stond daarbij het begrip *ownership* voorop. Hetgeen betekent dat men persoonlijk verantwoordelijkheid neemt voor de oplossing van een probleem en daartoe ook in de gelegenheid wordt gesteld. Een mooi voorbeeld daarvan is de introductie van *station managers* in de metro van New York die verantwoordelijkheid kregen voor de situatie in hun station zowel op het gebied van ordehandhaving als van beheer en onderhoud. Door ook op het hoogste leidinggevende niveau het begrip *ownership* toe te passen kon de ingrijpende verandering van de politie in een aantal Amerikaanse steden daadwerkelijk tot stand komen. In geval van succes zal de kiezer dit zonder meer belonen. Burgemeester Jordan ondervond in 1995 in zijn verloren verkiezingsstrijd tegen Willie Brown in San Francisco dat wanneer men er niet in slaagt duidelijk te maken dat de aanpak van de criminaliteit en bestrijding van de stedelijke degeneratie hand in hand gaan de kiezer niet zal schromen hem te laten vallen en een ander te kiezen. In 1997 voert Giuliani in New York cam-

6. International Herald Tribune, 21 december 1996. Tevens: Elsevier, 11 januari 1997.

7. Het politiekorps Noord- en Oost-Gelderland kondigde onlangs aan de zes-

ten basiseenheden te vervangen door 28 lokale teams die zoveel mogelijk samenvallen met de gemeenten en de beschikking krijgen over een lokaal politiebureau. (Binnenlands Bestuur,

10 januari 1997).

8. *Kiezen of delen: gevoelens onveiligheid en oordeel politieoptreden in Almere*, Andersson Elffers Felix, Utrecht, december 1996.

pagne voor zijn herverkiezing met de sprekende resultaten van vier jaar burgemeesterschap in de hand. Het is de vraag of in het huidige Nederlandse bestel vergelijkbare fundamentele veranderingen in het werk van de politie wel tot stand te brengen zijn. Politiek kan nauwelijks van *ownership* worden gesproken. Landelijk liet de politieminister in de Tweede Kamer zelfs onduidelijkheid bestaan over de vraag wie de bevoegdheid heeft om een falende korpschef aan te pakken: de minister of de korpsbeheerder. Op regionaal niveau is de zeggenschap over de politie langs twee lijnen verdeeld. Het beheer is in handen van de korpsbeheerder en de hoofdofficier van justitie die dit beheer delen met het regionale college van burgemeesters. Het gezag is in handen van de burgemeester voorzover het om openbare orde gaat en van de officier van justitie voorzover het om opsporing van strafbare feiten gaat. De recente 'Evaluatie Politiewet 1993' versterkt weliswaar de nationale invloed op de regionale korpsen maar is tegelijkertijd een typisch voorbeeld van Nederlandse *moejenara*. Er is veel voor te zeggen om gelijktijdig met de verdere ontwikkeling van *community policing* in Nederland nog eens na te gaan of dat op langere termijn wel zonder gevolgen kan blijven voor de Nederlandse politieorganisatie. Zou de verkiezing van de burgemeester in steden met meer dan 100.000 inwoners misschien toch een interessante optie zijn voor overlastbestrijding in deze steden?

Regels en rechters

Een tweede thema wordt gevormd door de regels en richtlijnen. De bestrijding van de overlast in de Amerikaanse steden illustreert het belang van duidelijke en openbare richtlijnen voor het politiewerk. Als één van de belangrijkste aanbevelingen noemen Kelling c.s.: 'prepare to win in court'. Bestuurders moeten zich ervan bewust zijn dat bestrijding van overlast vrijwel steeds de grenzen raakt van de fundamentele vrijheden van individuele burgers. Rechters zien erop toe dat die vrijheden gerespecteerd worden. Toen een rechter in New York een maatregel tegen bedelen in de metro verwierp klonk de klacht 'who is this suburban judge who has never ridden a subway to tell New Yorkers what we have to endure'. Ook in Nederland hoort men op gezette tijden de klaagzang van bestuurders en ambtenaren over 'juridisering van het bestuur' en tegen rechters die zich onvoldoende

verdiepen in de problemen van bestuurders en op de stoel van de bestuurder gaan zitten. Kelling c.s. laten op overtuigende wijze zien dat zelfs in een land als de vs het mogelijk is een effectieve aanpak van de overlast te combineren met zodanig respect voor de fundamentele vrijheden dat daarvoor de steun van de rechter is te verwerven. De sleutel daartoe is dat men zijn huiswerk goed doet en laat zien dat de aanpak een onderdeel vormt van een algehele strijd tegen de verloederding van de stad, dat aan de hand van feiten aangetoond kan worden dat deze aanpak effect sorteert en dat er ook verantwoordelijkheid wordt genomen voor de sociale noden van de daders. Naast duidelijke en handhaafbare regels die het begrip overlast proberen te verduidelijken vergt beleidsruimte voor de individuele politiemans ook dat er richtlijnen worden geformuleerd voor het optreden van de politie in bepaalde omstandigheden. Bij *community policing* vormen deze richtlijnen in zekere zin een contract tussen politie en publiek, aangezien zij een neerslag zijn van de normen die een buurt stelt voor de samenleving in de wijk. Overlast is in wezen handelen in strijd met die norm. De burgers stellen op deze manier tegelijkertijd hun prioriteiten voor ordehandhaving in de buurt.

Public-private partnership

Het derde thema hangt hier nauw mee samen. Burgerparticipatie is het meest in het oog springende aspect van *community policing*. Er moet sprake zijn van werkelijke betrokkenheid van de wijk. Burgerinitiatieven en wijkcomité's zijn van cruciaal belang voor het succes van de bestrijding van overlast en daarmee van de onveiligheidsgevoelens. In Boston bestaan op dit moment al zo'n 600 *community crime control groups*. Veel pogingen om tot *community policing* te komen stranden op de mate waarin de politie bereid blijkt de burger werkelijk invloed te geven op het politiewerk. Van Os c.s. wijzen als illustratie voor deze stelling op onderzoek waaruit blijkt dat drie van de vier Amerikaanse politiekorpsen die claimen te kiezen voor *community policing* de buurtbewoners de facto geen stem geven in het proces van het identificeren en oplossen van wijkproblemen. Ook in Nederland zal dit het meest weerbarstige punt in het veranderingsproces zijn.

Een laatste thema is het daadwerkelijk invulling geven aan het begrip samenwerking tussen alle betrokken partijen. Op dat terrein is de afgelopen

jaren in ons land onder de vlag van integraal veiligheidsbeleid al het nodige bereikt. In de vs gaat die samenwerking in een aantal steden nog een stapje verder als het de relatie tussen politie en private sector betreft. In de vs werken op dit moment ongeveer een half miljoen personen bij de politie. De private veiligheidssector is met anderhalf miljoen personen driemaal zo groot. Ook in Nederland is het aantal personen dat werkzaam is in de particuliere beveiligingssector in een kleine 10 jaar tijd gestegen van ruim 6000 naar een kleine 18.000 personen.⁹ In steden als Baltimore en New York is gekozen voor intensieve samenwerking tussen de politie en de belangrijke private sector. In Baltimore is een Public Safety Coalition gevormd tussen de Baltimore City Police Department en het 'business improvement district' (BID) dat wordt gevormd door leiders uit *downtown* Baltimore. De samenwerking heeft betrekking op uitwisseling van informatie, opleiding van de particuliere agenten en training in misdaadpreventie voor bedrijven. Ook in New York zijn goede ervaringen opgedaan met het fenomeen BID waarin het bedrijfsleven verantwoordelijkheid neemt voor verbetering van de fysieke toestand en bescherming tegen overlast in

het betrokken gebied. Een aansprekend voorbeeld is het *Grand Central Partnership* dat samen met de politie de toestand in het zakendistrict van *midtown* Manhattan verbeterde. In New York mogen particuliere beveiligingsagenten zelfs vingerafdrukken op objecten nemen als bewijsmateriaal.

De criminaliteit heeft in Nederland inmiddels een niveau bereikt dat nog maar weinig verschilt van dat in andere westerse landen. Smit acht het op grond van een onderzoek van het ministerie van Justitie¹⁰ aannemelijk dat als gevolg van de sterke mate van urbanisatie van Nederland de criminaliteit in ons land zal doorgroeien tot een, in internationaal perspectief, hoog peil. Het integrale veiligheidsbeleid wordt in ons land terecht geprezen als een goede ontwikkeling in de terugdringing van misdaad en overlast. Toch waarschuwde minister Sorgdrager onlangs niet zonder reden voor zelfgenoegzaamheid.¹¹ Met het vooruitzicht van een verdere stijging van de criminaliteit is er voor ons dan ook zeker het nodige te leren van de ontwikkeling in een aantal Amerikaanse steden die erin geslaagd zijn de groei van de criminaliteit om te buigen in een opmerkelijke daling.

9. Paul Smit, *De opmars van de Nederlandse misdaad*, in: SEC, Tijdschrift over samenleving en criminaliteitspreventie, december 1996.

10. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC)-

Criminaliteit en handhaving, Den Haag, 1996. Aangehaald in Smit, o.c.

11. *Drentse Courant*, 15 januari 1997. Aangehaald in *Binnenlands Bestuur*, 24 januari 1997.